

Prevenencia a náprava environmentálnych škôd podľa zákona č. 359/2007 Z. z.

všeobecné informácie

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVENSKÁ
AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO
PROSTREDIA

Vydala: Slovenská agentúra životného prostredia, Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Autori: Tatiana Horňanová, Miroslava Lacková, Zuzana Ďuriančíková, SAŽP

Grafický dizajn: Stanislav Hupian, SAŽP

Tlač: Printline, s.r.o, Pri Dynamitke 11, 831 03 Bratislava

Náklad: 1000 ks

Vydanie: august 2023

Text neprešiel jazykovou úpravou.

Environmentálne škody

Východiská

Európska únia v roku 2004 prijala **smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd** (ďalej „smernica ELD“), s cieľom predchádzať environmentálnym škodám a odstraňovať ich, zabrániť stratám na biodiverzite a zhoršujúcej sa situácii v oblasti znečistenia a kvantity vôd a pôdy, keďže sa v spoločenstve vyskytuje veľa kontaminovaných miest, ktoré predstavujú závažné zdravotné riziká.

Týmto právnym predpisom bol prvýkrát zavedený komplexný **režim zodpovednosti** za škody spôsobené na životnom prostredí platný v celej EÚ, ktorý vychádza zo zásady **„znečisťovateľ platí“**. Uplatňovaním tejto zásady sú znečisťovatelia motivovaní predchádzať škodám na životnom prostredí a nesú zodpovednosť za škody na ŽP, ktoré spôsobia, aj za jeho znečistenie a poškodenie a zároveň sú povinní tieto škody napraviť a znášať všetky náklady s tým spojené.

Aby bola zásada **„znečisťovateľ platí“** účinná:

- **znečisťovatelia musia byť identifikovateľní,**
- **škoda musí byť merateľná,**
- **musí byť príčinná súvislosť medzi znečisťovateľom, jeho pracovnou činnosťou a vzniknutou environmentálnou škodou.**

Slovenská republika v roku 2007 transponovala do svojho právneho poriadku Smernicu ELD prostredníctvom **Zákona č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o EŠ“), s účinnosťou od 1. septembra 2007.

MŽP SR v spolupráci so SAŽP na podporu uplatňovania smernice a zákona a na zvýšenie povedomia vykonávajú viacero aktivít ako sú: odborné školenia pre štátnu správu (každé 2-3 roky), odborné organizácie, prevádzkovateľov a poisťovne. Zabezpečujú, vypracovávajú a poskytujú pre zainteresované skupiny školiace materiály, napr. metodiky, informačné brožúry, letáky a informačné listy. Vytvorili webovú stránku Environmentálne škody - Envioportal - životné prostredie online (www.enviportal.sk), prevádzkujú a sprístupňujú informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd. Napriek tomu sa zákon v praxi uplatňuje zriedkavo a veľmi problematcky, a to najmä z dôvodov nejednoznačných kritérií závažnosti, neexistujúcich limitov pre „prahové hodnoty“ environmentálnej škody a nejasnosti v pojmoch, napr. „závažné nepriaznivé účinky“. Problémom je aj previazanosť zákona o environmentálnych škodách na viaceré osobitné predpisy v oblasti ochrany ŽP (tzv. zložkové zákony) ako sú: zákon o vodách, zákon o ochrane prírody a krajiny (OPaK), zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, geologický zákon vo vzťahu k environmentálnym

záťažiam a trestný zákon vo vzťahu k trestným činom na ŽP. Tieto aspekty sťažujú príslušným orgánom uplatňovanie zákona o environmentálnych škodách.

Na rozdiel od smernice a zákona o environmentálnych škodách, žiadny z týchto zákonov nevyžaduje zodpovednosť pred vznikom závažného rizika nepriaznivého vplyvu na ľudské zdravie a ŽP, ako sa vyžaduje v zákone v konaní o bezprostrednej hrozbe environmentálnej škody. **Národná legislatíva nezahŕňa zodpovednosť za doplnkovú alebo kompenzačnú nápravu** na rozdiel od smernice o zodpovednosti v prípade škody na vode. Podobne aj predpisy o OPaK týkajúce sa **škôd na biodiverzite** síce zahŕňajú zodpovednosť za kompenzačné opatrenia, **ale nie za kompenzačnú a doplnkovú nápravu**, ako to vyžaduje zákon o EŠ a smernica ELD, t.j. vykonanie opatrení, ktorými sa má **dosiahnuť pôvodný stav poškodeného prírodného zdroja na náklady prevádzkovateľa - pôvodcu škody**.

Na čo sa zákon vzťahuje?

Zákon sa vzťahuje na **environmentálnu škodu a bezprostrednú hrozbu environmentálnej škody** spôsobenú prevádzkovateľom, jeho pracovnou činnosťou **na biodiverzite, vode a pôde**.

Aké sú definície environmentálnej škody?

1. Environmentálna škoda (EŠ) na chránených druhoch a chránených biotopoch európskeho významu – je škoda, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržiavanie priaznivého stavu ich ochrany s výnimkou už skôr identifikovaných nepriaznivých účinkov vzniknutých následkom konania prevádzkovateľa, na ktoré bol výslovne oprávnený v súlade s osobitným predpisom.

Východiskom pre posúdenie závažnosti nepriaznivých účinkov na chránených druhoch a chránených biotopoch európskeho významu je **základný stav** prírodného zdroja, t.j. stav v akom sa nachádzal pred škodlivou udalosťou a **kritéria závažnosti** uvedené v prílohe č.1 zákona č. 359/2007 Z. z.

Chránené druhy a chránené biotopy európskeho významu sú uvedené **v prílohách č. 1A, č. 4A, č. 5A, č. 7 vyhlášky MŽP SR č. 170/2021 Z. z.** (zoznam a spoločenská hodnota).

2. Environmentálna škoda na vode – je škoda, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na ekologický, chemický alebo kvantitatívny stav vôd (§ 4a, 4b vodného zákona) alebo na ekologický potenciál vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov ustanovených v osobitnom predpise (§ 16 ods. 5 vodného zákona) t.j. s výnimkou zhoršenia stavu vodného útvaru povrchovej vody z veľmi dobrého stavu na dobrý stav, kedy sa zhoršenie stavu nepovažuje za environmentálnu škodu na vode.

Environmentálne škody sa vzťahujú na všetky vody – povrchové a podzemné vody a ďalšie citované v § 3 vodného zákona.

Za environmentálnu škodu sa nepovažuje ani zhoršenie stavu vodných útvarov v dôsledku výnimočných prírodných vplyvov alebo iných nepredvídateľných okolností, najmä povodní, dlhodobého sucha alebo mimoriadneho zhoršenia kvality vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov, na ktoré sa vzťahuje článok 4, ods. 7 Rámcovej smernice o vodách.

3. Environmentálna škoda na pôde – je škoda spočívajúca v znečistení pôdy predstavujúcom závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie ľudí v dôsledku priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov na pôdu, do pôdy alebo pod jej povrch.

Pôdou sa rozumie - poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, zastavané plochy a nádvoría a ostatné plochy.

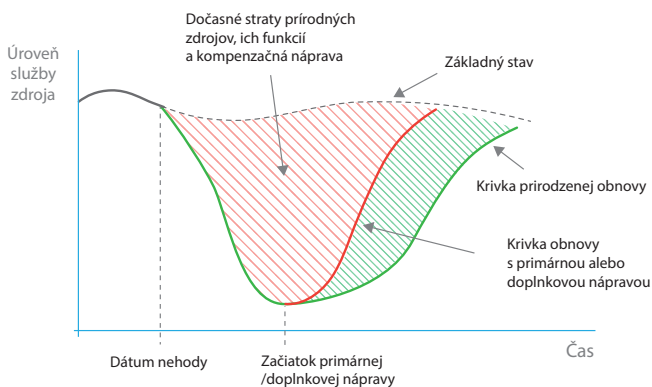
Environmentálna škoda nezahŕňa škodu na majetku ani škodu na zdraví!

Environmentálne škody presahujúce hranice štátov

Ak vznikne škoda alebo hrozba environmentálnej škody presahujúca hranice štátov (§ 14), pri ktorej je Slovenská republika stranou pôvodu alebo dotknutou stranou, postupuje sa podľa ustanovení druhej a tretej časti zákona, ak medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, neustanovuje inak alebo ak sa strana pôvodu a dotknutá strana nedohodnú inak.

Priebeh environmentálnej škody

Obrázok znázorňuje základný stav, počiatočnú škodu, dočasnú stratu a nápravné opatrenia.

Zdroj: EK, školiace materiály

Na čo sa zákon nevzťahuje?

Zákon sa nevzťahuje na environmentálnu škodu a bezprostrednú hrozbu takejto škody spôsobenú (§ 1 ods. 4 až 6):

- vojnou alebo vojnovým stavom,
- prírodným javom výnimočnej, neovplyvniteľnej a neodvrátiteľnej povahy,
- činnosťou s jadrovým rizikom, na ktorú sa vzťahuje osobitný predpis, ako aj udalosťou alebo činnosťou, pri ktorej sa na zodpovednosť alebo náhradu škody vzťahujú ustanovenia medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná,
- znečistením difúzneho charakteru, pri ktorom nie je možné určiť príčinnú súvislosť medzi environmentálnou škodou a pracovnou činnosťou jednotlivých prevádzkovateľov.

Zákon sa nevzťahuje na činnosti

- ktorých hlavným účelom je slúžiť obrane štátu alebo medzinárodnej bezpečnosti,
- ktorých výlučným účelom je ochrana pred živelnými pohromami.

Tento zákon sa **nevzťahuje na environmentálnu škodu**, ak od emisie, udalosti alebo havárie, ktorá škodu spôsobila, **uplynie viac ako 30 rokov**.

Kto môže spôsobiť environmentálnu škodu alebo jej hrozbu?

Prevádzkovateľ, ktorý svojou pracovnou činnosťou uvedenou v § 1 ods. 2 písm. a) až m) bez ohľadu na jeho zavinenie spôsobil environmentálnu škodu a jej hrozbu na chránených druhoch a chránených biotopoch európskeho významu, na vode, na pôde, pričom sa na prevádzkovateľa vzťahuje **objektívna zodpovednosť**.

Prevádzkovateľ, ktorý **zavineným konaním akoukoľvek inou pracovnou činnosťou** ako je uvedené v § 1 ods. 2 spôsobil environmentálnu škodu a jej hrozbu **na chránených druhoch a chránených biotopoch európskeho významu**. V takom prípade sa na prevádzkovateľa vzťahuje **subjektívna zodpovednosť**, jeho zavinenie je potrebné preukázať.

Prevádzkovateľ je právnická alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá vykonáva alebo riadi pracovnú činnosť uvedenú v § 1 ods. 2 a 3 zákona o EŠ alebo osoba, na ktorú boli prevedené rozhodujúce ekonomické právomoci nad technickým fungovaním takejto činnosti, vrátane držiteľa povolenia alebo oprávnenia na takúto činnosť, osoby zaregistrovanej na takúto činnosť alebo osoby vykonávajúcej takúto činnosť na základe oznamovacej povinnosti.

Zodpovednosť prevádzkovateľa za environmentálnu škodu prechádza aj na jeho právneho nástupcu (§ 3 ods. 4)!

Zákon sa nevzťahuje na environmentálnu škodu spôsobenú súkromnou činnosťou jednotlivca.

Kto sú konajúce orgány podľa zákona o environmentálnych škodách?

Konajúcimi orgánmi na úseku prevencie a nápravy environmentálnej škody sú príslušné orgány štátnej správy:

- Okresný úrad, odbor starostlivosti o životné prostredie,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia, pre prevádzkovateľov prevádzok a zariadení IPKZ,
- Ministerstvo životného prostredia SR, pre cezhraničné škody,
- Okresný úrad v sídle kraja (odvolací orgán).

Dotknutými orgánmi, ktoré môžu do konaní podľa tohto zákona vstupovať sú:

- Okresný úrad, OSŽP- štátna správa ochrany prírody a krajiny, štátna vodná správa, štátna správa ochrany ovzdušia, odbor pozemkový a lesný,
- Úrad verejného zdravotníctva,
- Hasičský a záchranný zbor,
- Policajný zbor SR.

Zodpovednosť za environmentálnu škodu

Zodpovednosť za environmentálnu škodu treba chápať vo vzťahu k tým, ktorí za ňu môžu byť právne zodpovední, zároveň k okolnostiam a podmienkam, za ktorých môže ich zodpovednosť vzniknúť a vo vzťahu k druhom opatrení, ktoré budú musieť v dôsledku tejto zodpovednosti prijať. (zdroj: Oznámenie EK 2021/C118/01)

Environmentálnou škodou nie je akékoľvek poškodenie životného prostredia, ale len škoda na vybraných prírodných zdrojoch, ktorými sú: **chránené druhy a chránené biotopy európskeho významu v sieti i mimo siete Natura 2000, voda a pôda s odrazom na zdravie ľudí**. Za škodu sa považuje merateľná nepriaznivá zmena a merateľné zhoršenie funkcií niektorého z uvedených prírodných zdrojov.

V zmysle smernice ELD a zákona o EŠ sa na prevádzkovateľov vzťahuje **objektívna a subjektívna zodpovednosť**.

Objektívna zodpovednosť

Režim **objektívnej zodpovednosti, bez ohľadu na zavinenie**, sa vzťahuje na prevádzkovateľov, ktorí majú niektorú z pracovných činností uvedených v §1 ods. 2 písm. a) až m) povolenú, zaregistrovanú alebo majú oprávnenie na jej vykonávanie na základe oznámenia, prípadne vykonávajú viaceré z uvedených činností.

Na uplatnenie objektívnej zodpovednosti stačí, aby sa preukázala príčinná súvislosť medzi environmentálnou škodou a pracovnou činnosťou prevádzkovateľa – pôvodcu environmentálnej škody. Nie je potrebné preukázať zavinené konanie alebo nedbanlivosť. (zdroj: Oznámenie EK 2021/C118/01)

Pracovné činnosti uvedené v §1 ods. 2 písm. a) až m) predstavujú potenciálne alebo skutočné riziko pre zdravie ľudí alebo životné prostredie a vzťahujú sa, okrem iného, aj na prevádzky mnohých priemyselných činností, vrátane väčších alebo rizikovejších priemyselných zariadení, ako sú chemické továrne a pod.

Smernica a zákon sa vzťahujú aj na **dôsledky bežnej prevádzky** pracovnej činnosti (príloha III smernice a §1 ods. 2 zákona o EŠ). Nemalo by sa predpokladať, že zodpovednosť vzniká iba v prípade jednorazových nehôd alebo havárií, zodpovednosť za škodu môže vzniknúť aj pri bežnej prevádzke a týka sa napr. vodnej elektrárne alebo odvodňovania mokradí. Usmernenia EK odkazujú na škálu možných udalostí, ako na „škodlivé udalosti“, pri ktorých vzniká škoda.

Smernica uvádza udalosti, ktoré môžu viesť ku škode ako **emisia, udalosť alebo havária a škodlivé faktory spôsobujúce nepriaznivé účinky** zahŕňajú napr. skládovanie odpadu, kontamináciu prostredia znečisťujúcimi látkami alebo kolísanie vodného toku, ťažbu stromov či minerálov alebo deštruktívne činnosti ako zničenie krajinných prvkov, usmrtenie jedincov chráneného druhu. (zdroj: Oznámenie EK 2021/C118/01)

Subjektívna zodpovednosť

Režim **subjektívnej zodpovednosti** sa uplatňuje u prevádzkovateľov, ktorí vykonávajú akékoľvek iné pracovné činnosti (§ 1 ods. 3), ktorými môžu **zavineným konaním** spôsobiť EŠ a hrozbu EŠ na chránených druhoch a chránených biotopoch európskeho významu, t.j. porušením zákona, nedbanlivosťou, opomenutím alebo nedodržaním povolenia.

Zodpovednosť prevádzkovateľa

- prevádzkovateľ má posúdiť vznik bezprostrednej hrozby EŠ a vznik EŠ,
- zodpovednosť prevádzkovateľa za EŠ prechádza aj na jeho právneho nástupcu,
- ak EŠ spôsobilo viac prevádzkovateľov, zodpovedajú za ňu v rozsahu, v akom sa na jej vzniku podieľali; ak nemožno určiť rozsah podielu ich zodpovednosti, zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

Režim zodpovednosti

<p>Definované pracovné činnosti (§ 1 ods. 2)</p> <p>↓</p> <p>objektívna zodpovednosť</p> <p>za EŠ a BHEŠ na</p> <ul style="list-style-type: none"> • chránených druhoch eu. významu • chránených biotopoch eu. významu • vode • pôde 	<p>Iné pracovné činnosti (§ 1 ods. 3)</p> <p>↓</p> <p>subjektívna zodpovednosť</p> <p>za EŠ a BHEŠ na</p> <ul style="list-style-type: none"> • chránených druhoch eu. významu • chránených biotopoch eu. významu
--	--

Aké sú úlohy a povinnosti prevádzkovateľa?

Povinnosti prevádzkovateľa

- predchádzať vzniku environmentálnej škody a bezprostrednej hrozby,
- zabezpečiť finančné krytie zodpovednosti za environmentálnu škodu sú povinní prevádzkovatelia pracovných činností uvedených v § 1 ods. 2 zákona o EŠ,
- bezodkladne oznámiť príslušnému úradu (OÚ OSŽP) všetky okolnosti prípadu, ak sa nepodarilo odvrátiť bezprostrednú hrozbu EŠ (§ 4 ods. 2), resp. SIŽP (prevádzkovatelia prevádzok a zariadení IPKZ), či ministerstvu (MŽP SR v prípade ohrozenia územia iného štátu, § 14),
- bezodkladne oznámiť vznik environmentálnej škody okresnému úradu, odboru starostlivosti o ŽP (§ 5 ods. 1 písm. a), resp. SIŽP, resp. ministerstvu, ak je škodou zasiahnuté územie iného štátu (§ 14),
- prijať a vykonať zmierňujúce opatrenia na kontrolu, zabránenie šíreniu a odstránenie znečisťujúcich látok alebo škodlivých faktorov, na obmedzenie a predchádzanie ďalším EŠ a nepriaznivým účinkom na zdravie alebo zhoršenie funkcií prírodných zdrojov,
- prijať a vykonať preventívne opatrenia pri bezprostrednej hrozbe EŠ a nápravné opatrenia pri environmentálnej škode, t.j. vypracovať alebo dať vypracovať návrh nápravných opatrení, podať žiadosť na príslušný úrad na ich schválenie a schválené opatrenia realizovať,
- znášať náklady na preventívne a nápravné opatrenia s výnimkou § 11 ods. 3 a 4,
- umožniť vstup príslušnému orgánu alebo ním poverenej osobe na nehnuteľnosť

za účelom prijatia, vykonania preventívnych alebo nápravných opatrení.

Úlohy prevádzkovateľa pri riešení bezprostrednej hrozby EŠ

1. ak prevádzkovateľ zistí, že udalosťou došlo k poškodeniu prírodného zdroja alebo hrozí jeho poškodenie, má vykonať okamžité zmierňujúce opatrenia na zabránenie šírenia znečisťujúcich látok do okolitého prostredia,
2. ak má pochybnosť, či došlo k bezprostrednej hrozbe EŠ, môže písomne požiadať príslušný orgán štátnej správy o konzultáciu, orgán má 60 dní na vydanie stanoviska či došlo alebo nedošlo k EŠ. Žiadosť o konzultáciu nezbučuje prevádzkovateľa vykonať povinnosti, ktoré mu stanovuje zákon,
3. je povinný bezodkladne prijať a vykonať preventívne opatrenia na vlastné náklady,
4. ak napriek prijatým a vykonaným preventívnym opatreniam dôjde k EŠ, bezodkladne oznámiť príslušnému orgánu všetky potrebné údaje a okolnosti prípadu.

Úlohy prevádzkovateľa pri riešení prípadu EŠ

1. ak prevádzkovateľ pomocou vlastného zisťovania dospeje k záveru, že spôsobil EŠ, bezodkladne to oznámi príslušnému orgánu; ak ho orgán požiada o doplňujúce informácie o udalosti, doplní ich,
2. súbežne s tým je povinný okamžite na vlastné náklady prijať a vykonať zmierňujúce opatrenia, aby zabránil ďalšiemu zväčšovaniu rozsahu škody,
3. ak má pochybnosť, či došlo k EŠ, môže písomne požiadať o konzultáciu príslušný orgán štátnej správy (orgán má 60 dní na vydanie stanoviska), podaná žiadosť o konzultáciu ho však nezbučuje povinnosti konať, t.j. prijať a vykonať zmierňujúce opatrenia,
4. bezodkladne na vlastné náklady vypracuje, prípadne dá vypracovať návrh nápravných opatrení odborne spôsobilej osobe (OSO) a podá žiadosť príslušnému orgánu o jeho schválenie,
5. ak príslušný orgán projekt nápravných opatrení neschváli, prevádzkovateľ zabezpečí jeho dopracovanie v zmysle požiadaviek príslušného orgánu,
6. po schválení návrhu nápravných opatrení prevádzkovateľ zabezpečí na vlastné náklady ich realizáciu, vrátane pravidelného monitoringu zrealizovaných opatrení a výsledkov nápravy, ktorý predloží príslušnému úradu podľa stanoveného harmonogramu.

PRÍSLUŠNÝ ORGÁN

Úlohy pri riešení bezprostrednej hrozby EŠ

1. je oprávnený požadovať od prevádzkovateľa doplňujúce informácie o BHEŠ,
2. je oprávnený rozhodnutím uložiť prevádzkovateľovi povinnosť prijať a vykonať

preventívne opatrenia, ak ich prevádzkovateľ už nevykonával a môže mu udeliť pokyny ako postupovať,

3. je oprávnený sám prijať a vykonať preventívne opatrenia, ak nekoná prevádzkovateľ alebo ak nie je známy, zanikol, nemá právneho nástupcu, alebo ak prevádzkovateľ nie je povinný znášať náklady na opatrenia podľa § 11 ods. 3 a 4,
4. orgán štátnej správy v prípade ak prevádzkovateľ nekoná, vymáha vynaložené náklady na preventívne opatrenia od prevádzkovateľa alebo jeho právneho nástupcu v konaní podľa § 12 zákona o EŠ.

Úlohy pri riešení prípadu environmentálnej škody

1. prijme oznámenie o EŠ a má právo vyžiadať si od prevádzkovateľa doplňujúce informácie k prípadu,
2. do 60 dní odpovie prevádzkovateľovi na žiadosť o konzultáciu a vyjadrí sa, či došlo k environmentálnej škode,
3. vyzve dotknuté strany, odborné organizácie a znalcov, aby predložili odborné stanoviská vo veci poškodenia, resp. zničenia prírodných zdrojov,
4. rozhodne o uložení povinnosti vykonať nápravné opatrenia potrebné na zabezpečenie odstránenia environmentálnej škody, ak mu bol návrh nápravných opatrení predložený na schválenie; ak návrh opatrení nebol predložený, nariadi prevádzkovateľovi - pôvodcovi škody, aby vypracoval a predložil návrh nápravných opatrení,
5. príslušný orgán dohliada na vykonanie nápravných opatrení.

Finančné krytie zodpovednosti

Slovenská republika od **1. 7. 2012 zaviedla povinné finančné krytie zodpovednosti za environmentálnu škodu - § 13**, ktorým sa prevádzkovateľovi ukladá:

- zabezpečiť povinné finančné krytie zodpovednosti za EŠ, ktoré musí zodpovedať výške predpokladaných nákladov na nápravnú činnosť, vrátane analýzy rizika a nákladov na nápravné opatrenia na odstránenie environmentálnej škody, ktorá môže byť spôsobená jeho pracovnou činnosťou uvedenou v § 1 ods. 2 písm. a) až m),
- oznámiť zabezpečené finančné krytie písomnou formou spolu s priloženou kópiou zmluvy príslušnému okresnému úradu, OSŽP, resp. SIŽP- prevádzkovateľa zariadení IPKZ,
- finančné krytie musí byť zabezpečené nepretržite po celý čas prevádzkovania pracovnej činnosti prevádzkovateľa,
- v prípade povolenia novej pracovnej činnosti preukázať príslušnému orgánu spôsob finančného krytia zodpovednosti za EŠ do 100 dní od povolenia,
- bezodkladne písomne informovať príslušný orgán o všetkých zmenách finančného krytia.

Prevádzkovatelia akýchkoľvek iných činností nemusia zabezpečiť a preukázať príslušnému úradu ŽP finančné krytie zodpovednosti za environmentálnu škodu. Nezabavuje ich to však povinnosti predchádzať vzniku hrozby alebo škody a vykonať nápravu EŠ, pokiaľ takúto škodu spôsobia, a to z vlastných finančných zdrojov.

Výška finančného krytia sa stanovuje ako kvalifikovaný odhad na základe predpokladaného rizika z pracovných činností prevádzkovateľa, vrátane predpokladaných nákladov na zvládnutie udalosti, odstránenie následkov a uvedenie prírodného zdroja do základného stavu, t.j. do stavu v akom sa nachádzal pred škodlivou udalosťou.

Pre odhad rizika je možné využiť metodickú príručku **Systém hodnotenia rizík pre posúdenie environmentálnej škody, Oravec&Fic, 2014** [Zakon-3592007-Metodicka-prirucka-EnviroSkody.pdf \(www.enviroportal.sk\)](http://www.enviroportal.sk) a IT nástroj pre odhad rizika a určenie zóny zasiahnutia v informačnom systéme prevencie a nápravy EŠ, IS PaNEŠ Riziko | Enviškody (<http://enviskody.enviroportal.sk>).

Výška nákladov predstavuje odhadované náklady nielen na nápravnú činnosť - primárne, doplnkové a kompenzačné opatrenia, ale aj na súvisiace náklady, napr. na odborné posudky, projekt nápravy (obnovy, sanácie), následný monitoring a pod.

Návrh a posúdenie výšky finančného krytia môže vykonať prevádzkovateľ, prípadne ním poverená osoba, zodpovednosť však nesie prevádzkovateľ.

Zákomom boli stanovené akceptovateľné **formy finančného krytia: zmluva o poistení zodpovednosti za EŠ, zmluva o záruke banky alebo účelovo viazaný účet (vinkulácia)**.

Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd, IS PaNEŠ

Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd je zriadený v zmysle § 20 ods.1 zákona o EŠ s účinnosťou od 1. 1. 2008.

MŽP SR informačný systém prevádzkuje a informácie sprístupňuje, plnením týchto úloh poverilo SAŽP.

SAŽP informačný systém PaNEŠ buduje, prevádzkuje, naplňa a aktualizuje.

IS zabezpečuje zhromažďovanie údajov a poskytovanie informácií na úseku prevencie a nápravy environmentálnych škôd, najmä údaje o:

- dátume a mieste vzniku environmentálnej škody,
- rozsahu poškodenia prírodných zdrojov,
- zodpovednom prevádzkovateľovi,
- prijatých a vykonaných opatreniach a finančných nákladoch,

- súdnych konaniach a ich výsledkoch,
- odkazoch na miesta, kde sú dostupné údaje o základnom stave prírodných zdrojov.

Portálové riešenie IS sprístupňuje aplikácie a obsahuje:

- **úvod a rozhodovací kľúč** – IT nástroj na zistenie relevantnosti prípadu,
- **podnet** – zoznam podnetov a podanie nového podnetu v registri,
- **oznámenie** – zoznam oznámení relevantných prípadov hrozby a škody,
- **register environmentálnych škôd a register hrozieb EŠ** – údaje o právoplatných prípadoch EŠ a BHEŠ,
- **mapa** – umožňuje vyhľadávanie prírodných zdrojov v zóne zasiahnutia,
- **riziko** – kalkulator na posúdenie rizika a zistenie zóny zasiahnutia podľa metodiky Oravec&Fic.

Informačný systém umožňuje podanie **podnetu a oznámenia** (od oprávnenej osoby o environmentálnej škode alebo o bezprostrednej hrozbe environmentálnej škody, tiež umožňuje vypočítať a zobraziť **v mape zónu zasiahnutia**, ako aj analyzovať jej prekryv s územiaми sústavy Natura 2000 a ďalšími chránenými prírodnými zdrojmi.

Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd- IS PaNEŠ je dostupný na webovej stránke Enviroportálu:

<https://www.enviroportal.sk/environmentalne-temy/vybrane-environmentalne-problemy/environmentalne-skody/informacny-system-es>

Z doposiaľ riešených prípadov v Slovenskej republike (december 2022) bolo rozhodnuté v dvoch prípadoch o environmentálnej škode a v štyroch prípadoch o hrozbe environmentálnej škody. Ďalšie prípady sú v riešení preskúmaním oznámení, prípadne sú nerelevantné. Bližšie údaje sú zaznamenané a zverejnené v IS prevencie a nápravy environmentálnych škôd.

Rýchly rozhodovací kľúč

Ak si prevádzkovateľ alebo oznamovateľ nie je istý, či sa má alebo nemá konať v danom prípade **závažného poškodenia ŽP**, môže využiť online IT nástroj v úvode IS PaNEŠ-**rozhodovací kľúč**:

<http://enviskody.enviroportal.sk>

OZNÁMENIE BEZPROSTREDNEJ HROZBY A ENVIRONMENTÁLNEJ ŠKODY V ZMYSLE § 26

Oprávnenými osobami pre podanie oznámenia o vzniku environmentálnej škody, alebo jej hrozby sú: vlastník, správca, nájomca nehnuteľnosti, právnická osoba, fyzická osoba, alebo mimovládna organizácia, ktorých práva alebo právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť environmentálnou škodou dotknuté.

Oznámenie musí obsahovať:

- meno prevádzkovateľa, ktorého činnosťou vznikla environmentálna škoda, ak je oznamovateľovi známy,
- miesto, na ktorom vznikla environmentálna škoda,
- opis zistených skutočností,
- dôkazy potvrdzujúce obsah oznámenia,
- meno, priezvisko a miesto trvalého pobytu oznamovateľa, ak je oznamovateľom fyzická osoba,
- názov a sídlo oznamovateľa a meno a priezvisko osôb, ktoré sú štatutárnym orgánom oznamovateľa, ak je oznamovateľom právnická osoba.

Oznámenie musí byť podané písomnou formou príslušnému orgánu, ktorými sú: Okresný úrad, odbor starostlivosti o ŽP; SIŽP, ak sa jedná o prevádzku alebo zariadenie IPKZ a MŽP SR, ak EŠ alebo hrozba EŠ presiahla hranice SR.

Ďalšie možnosti podania oznámenia:

- **formuláre pre prevádzkovateľa** na stiahnutie z webovej stránky enviroportál/ environmentálne-škody:

<https://www.enviroportal.sk/environmentalne-skody/informacne-zdroje/formulare-podla-zakona-o-es-o-bhes>

formulár o hrozbe EŠ

<https://www.enviroportal.sk/uploads/files/PNES/2020/Hrozba-enviskody-FORMULAR.xlsx>

formulár o environmentálnej škode

<https://www.enviroportal.sk/uploads/files/PNES/2020/EnviskodaFORMULAR.xlsx>

- **oznámenie môže byť podané online v informačnom systéme** (IS PaNEŠ) prostredníctvom oprávnenej osoby (prihlásenie/registrácia sú povinné):

<https://enviskody.enviroportal.sk/oznamenie/>

V prípade pochybností môže prevádzkovateľ požiadať príslušný úrad písomnou formou o **konzultáciu**.

- žiadosť o konzultáciu je dostupná na enviroportáli:

<http://www.enviroportal.sk/environmentalne-skody/informacne-zdroje>

- konzultácie prostredníctvom webovej stránky enviroportálu, Pýtate sa:

<https://www.enviroportal.sk/pytate-sa/environmentalne-skody/faq>

PODNET pre nahlásenie udalosti BHEŠ a EŠ

Podnet môže písomne podať verejnosť, ale len vo vybraných prípadoch veľmi závažného znečistenia a poškodenia ŽP týkajúceho sa vody, pôdy, druhov a biotopov európskeho významu vyskytujúcich sa v sieti i mimo siete Natura 2000.

Podanie je možné prostredníctvom online formulára podnetu dostupného po registrácii v Informačnom systéme prevencie a nápravy environmentálnych škôd- IS PaNEŠ: <https://enviskody.enviroportal.sk/podnet/>

Ministerstvo životného prostredia SR

Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava, Slovenská republika
tel.: +421 2 5956 1111, e-mail: info@enviro.gov.sk, www.minzp.sk

Slovenská agentúra životného prostredia

Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica, Slovenská republika
tel.: +421 48 437 41 11, e-mail: enviskody@sazp.sk, www.sazp.sk

Aktivita sa realizuje v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.